

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
Curso 2022-2023

**CICLO FORMATIVO DE GRADO MEDIO DE CUIDADOS
AUXILIARES DE ENFERMERÍA**

MÓDULO PROFESIONAL: TÉCNICAS BÁSICAS DE ENFERMERÍA

IES Ricardo Mella. Departamento de Sanitaria
Profesora: Mª TERESA DÍAZ LÓPEZ
Vigo, 20 de Setembro de 2022

ÍNDICE:

1	Introdución. Identificación e contextualización da programación	1
	Centro educativo	1
	Ciclo formativo	1
	Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)	1
	Profesorado responsable	1
2	Concreción curricular en relación á súa adecuación ás características do ámbito produtivo	1
3	Capacidades terminais elementais	2
4	Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha	3
5	Unidades didácticas.	5
	Unidade didáctica 1.	
	Título: A pel. Hixiene e aseo do paciente.	8
	1.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	8
	1.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	8
	1.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	8
	1.4. Contidos	9
	1.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	10
	Unidade didáctica 2.	11
	Título: Sistema osteomuscular.	11
	2.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	11
	2. 2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	11
	2.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	11
	2.4. Contidos	12

2.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	13
Unidade didáctica 3.	14
Título: Úlceras por presión (UPP).	14
3.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	14
3.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	14
3.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	14
3.4. Contidos	15
3.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	16
Unidade didáctica 4	17
Título: Aparato cardiovascular.	17
4.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	17
4.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	17
4.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	17
4.4. Contidos	17
4.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	18
Unidade didáctica 5.	19
Título: Exploración médica. Probas diagnósticas. Constantes vitais.	19
5.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	19
5.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	19
5.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	19
5.4. Contidos	20

5.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	21
Unidade didáctica 6.	22
Título: Aparato respiratorio. Coidados.	22
6.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	22
6.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	22
6.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	22
6.4. Contidos	23
6.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	24
Unidade didáctica 7.	26
Título: Aparato dixestivo. Dietas	26
7.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	26
7.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	26
7.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	26
7.4. Contidos	27
7.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	28
Unidade didáctica 8.	29
Título: Aparato urinario.	32
8.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	32
8.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	32
8.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	32
8.4. Contidos	33

8.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	34
Unidade didáctica 9.	35
Título: Aparato reproductor masculino e feminino. Neonato	37
9.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	37
9.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	37
9.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	37
9.4. Contidos	37
9.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	39
Unidade didáctica 10.	40
Título: O ancián e o paciente terminal.	40
10.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	40
10.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	40
10.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	40
10.4. Contidos	40
10.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	42
Unidade didáctica 11.	43
Título: Terapéutica farmacéutica.	43
11.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	43
11.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	43
11.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	43
11.4. Contidos	44

11.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	45
Unidade didáctica 12.	46
Título: Primeiros auxilios.	49
17.1.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan	49
17.1.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica	49
17.1.3. Criterios de avaliación mínimos exigibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado	49
17.1.4. Contidos	50
17.1.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación	51
6 Metodoloxía didáctica	52
7 Instrumentos de Avaliación e criterios de cualificación	52
8 Procedemento para a recuperación das partes non superadas.	54
9 Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente	55
10 Aspectos transversais	56
10.1. Programación da educación en valores.	56
11 Medidas de atención á diversidade	57
12 Adaptación da metodoloxía á continxencia COVID-19	58

1 Introducción. Identificación e contextualización da programación

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36017430	IES RICARDO MELLA	VIGO	2022/2023

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
SAN	SANIDADE	CM19001	COIDADOS AUXILIARES DE ENFERMERÍA	MEDIO	MODULAR

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
CM0310	TÉCNICAS BÁSICAS DE ENFERMERÍA	1º	12	320	384

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración.

Profesorado responsable

Elaboración	Mª TERESA DÍAZ LÓPEZ
Impartición	Mª TERESA DÍAZ LÓPEZ

2 Concreción do currículo en relación á súa adecuación ás características do ámbito produtivo

O TCAE poderá exercer a súa actividade laboral fundamentalmente no sector sanitario, na área de asistencia ao paciente/cliente, formando parte do equipo de enfermería en atención primaria, comunitaria e/ou especializada. Os principais subsectores nos que pode desenvolver a súa actividade son:

- Atención primaria e comunitaria: atención domiciliaria, promoción de saúde, saúde bucodental, consultas e residencias de anciáns.

- Atención especializada: consultas, hospitalización, urxencias, paritorios, pediatría, unidades especiais (UVI, CI, UCP, UC e UQ), quirófanos, esterilización, saúde mental e xeriatría.
- Outros: centros sanitarios, departamentos de asuntos sociais de ministerios, CCAA e concellos e centros balneoterápicos.

A Formación Profesional no campo da saúde ten como finalidade a preparación do alumnado para a actividade no medio sanitario, proporcionándolles unha formación que lles permita adaptarse ás modificacións laborais e os avances científicos e tecnolóxicos que poden producirse ao longo da súa vida, ademais de potenciar o lado humano do alumnado.

Polo tanto, o obxectivo principal do proceso ensino-aprendizaxe deste módulo non é só o de conseguir que os alumnos adquiren os coñecementos, habilidades e destrezas necesarios para a correcta aplicación e desenvolvemento dos procedementos, senón que ademais hai que potenciar a capacidade de adaptación aos posibles cambios tecnolóxicos, sociais e sanitarios e facelos comprender que o obxecto do seu traballo é o ser humano.

3 Capacidades terminais elementais

O módulo de TBE está asociado á unidade de competencia número 2: aplicar coidados auxiliares de enfermería ao paciente/cliente.

Os obxectivos do módulo, enunciados en termos de capacidades, definen en termos de resultados avaliábeis o comportamento, saber e comprender, que se require do alumnado para acadar os logros profesionais do perfil profesional.

As capacidades terminais elementais asignadas a este módulo están especificadas no Decreto 61/1999, do 18 de febreiro, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao medio correspondente ó título de técnico en coidados auxiliares de enfermería, e son as que se citan a continuación:

Capacidades terminais elementais
Analizar os procedementos técnicos necesarios e realiza a hixiene persoal dun paciente ou cliente en función do seu estado, idade e/ou situación, informándoo da técnica a realizar e respectando a súa intimidade
Identificar e aplica os procedementos técnicos axeitados para realizar a recolleita de excretas en función do estado e necesidades do paciente ou cliente.
Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria.
Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría.

Adaptar os protocolos de mobilización e traslado dun paciente ou cliente en función do seu estado e necesidades.
Axudar na deambulación dun paciente ou cliente segundo as súas necesidades utilizando os medios de soporte precisos segundo o caso.
Realizar a toma de constantes vitais e efectuar o seu rexistro gráfico.
Interpretar ordes de tratamento, precisando vía de administración e o material a utilizar en función da técnica a empregar.
Valorar a influencia dos refugалlos así como a importancia da súa correcta eliminación para evitar a incidencia negativa no medio ambiente.
Efectuar a recollida de excretas e elaborar o balance hídrico do/a paciente/cliente.
Colaborar na atención preoperatoria e postoperatoria do/a paciente aplicando os coidados físicos e psicolóxicos adecuados.
Identificar as diferentes técnicas de administración de dietas que permitan manter nos pacientes unha nutrición adecuada.
Administrar a alimentación a un paciente cliente a través dunha sonda.
Analizar as técnicas de asistencia sanitaria de urxencia determinando e aplicando a máis adecuada en función da situación e estado do paciente.
Aplicar, utilizar e realizar as técnicas necesarias dos coidados postmortem.
Aplicar técnicas de hidroterapia segundo o estado e necesidades do paciente cliente.
Preparar a medicación aplicando os criterios de equivalencia necesarios para a preparación de medicación.
Analizar os procedementos necesarios e realizar a hixiene, alimentación e coidados da nai e do neonato segundo os protocolos establecidos.

4 Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

UD	Título	Descrición	Duración (Horas)
1	A pel. Hixiene e aseo do paciente	Anatomía, fisioloxía e patoloxía da pel. Hixiene do paciente. Técnicas.	30
2	Sistema osteo-muscular	Anatomía, fisioloxía e patoloxía osteomuscular. Posicións anatómicas e mobilización, traslado e deambulación de pacientes.	30
3	Úlceras por presión (UPP)	Concepto, etiopatoxenia, clasificación e localizacións frecuentes das UPP. Prevención e tratamento das UPP.	25
4	Aparato cardiovascular	Anatomía, fisioloxía e patoloxía do aparato cardiovascular.	25
5	Exploración médica. Probas diagnósticas. Constantes vitais.	Constantes vitais; Tª, pulso, respiración, TA, PVC e Pulsioximetría. Características e procedementos. Descrición das gráficas, tipos de gráficas e formas de cumprimentalas. Balance hidroelectrolítico e rexistro.	25
6	Aparato respiratorio. Coidados.	Anatomía, fisioloxía e patoloxía do aparato respiratorio. Fisioterapia respiratoria. Osixenoterapia e ventiloterapia. Aspiración de secrecións. Coidados do paciente intubado e con traqueotomía.	25
7	Aparato dixestivo. Dietas	Anatomofisiopatoloxía dixestiva. Paciente ostomizado e coidados de enfermaría. Sondaxe rectal e aplicación de enemas. Alimentación, nutrición e nutrientes. Dietas preventivas ou terapéuticas. Técnicas de alimentación.	30
8	Aparato urinario	Anatomía, fisioloxía e patoloxía renal. Paciente incontinente. Sondaxe vesical, recollida de mostras e técnicas de depuración extrarrenal.	25
9	Aparato reprodutor masculino e feminino. Neonato.	Anatomía, fisioloxía e patoloxía dos aparatos xenitais masculino e feminino. Enfermidades de transmisión sexual. Embarazo, parto e puerperio. O RN e os seus coidados. Hixiene e coidados do cordón umbilical. alimentación.	25
10	O ancián e o paciente terminal	Concepto de envellecemento. Proceso fisiolóxico do mesmo. Coidados de enfermaría relacionados co ancián e o paciente terminal. Coidados postmortem. Donación de órganos.	25
11	Administración medicamentos	Composición e presentación dos medicamentos. Farmacocinética e farmacodinámica. Vías e técnicas de administración. Conceptos e aplicacións básicas da termoterapia, crioterapia e hidroterapia.	25

12	Primeiros auxilios	Valoración e actuación en situacións de emerxencia. Cadea de supervivencia. SVB adulto e pediátrico. OVACE. Hemorraxias, feridas, e lesións térmicas. Carro de paradas.	30
TOTAL			320

durante o proceso de ensino-aprendizaxe.

5. Unidades didácticas

Unidade didáctica 1.

Título: A pel. Hixiene e aseo do paciente.

1.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Analizar os procedementos técnicos necesarios e realiza a hixiene persoal dun paciente ou cliente en función do seu estado, idade e/ou situación, informándoo da técnica a realizar e respectando a súa intimidade. INCOMPLETA.
- Identifica e aplica os procedementos técnicos axeitados para realizar a recolleita de excretas en función do estado e necesidades do paciente ou cliente. INCOMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

1.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Coñecer as bases anatómicas e fisiolóxicas da pel.
- Describir as lesións e patoloxías básicas da pel.
- Determinar e aplicar as normas xerais na hixiene dos pacientes.
- Describir e realizar as técnicas de aseo xeral e parcial do paciente.

1.3 Criterios de avaliación mínimos exigibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Identificáronse as características anatomofisiolóxicas da pel e dos anexos cutáneos.
- Describíronse as lesións e patoloxías básicas da pel e dos anexos cutáneos.
- Definíronse os protocolos de hixiene e aseo do paciente.
- Seleccionouse a técnica máis adecuada de hixiene en función do estado do paciente e o nivel de dependencia.
- Seleccionáronse e preparáronse os materiais necesarios para o aseo segundo a técnica a seguir.
- Describiuse a secuencia de operacións necesarias para realizar as distintas técnicas de aseo.
- Seleccionáronse as técnicas de aseo total e parcial.
- Seguíronse os procedementos de aseo parcial e total do paciente.
- Describe os procedementos de recollida de excretas, precisando os materiais necesarios para a súa realización en función das necesidades do paciente.
- Recolléronse as incidencias acaecidas durante a execución da técnica.
- Valorouse a importancia do respecto á intimidade do paciente e a súa dignidade.

1.4 Contidos

- Histoloxía da pel e anexos cutáneos.
- Organización topográfica da pel.
- Fisioloxía da pel.
- Lesións elementais da pel; primarias, secundarias e patoloxías
- Beneficios da hixiene e aseo do paciente.
- Técnicas e protocolos de hixiene e aseo do paciente.
 - Técnicas de aseo parciais.
 - Técnicas de aseo totais. Paciente encamado.
- Recollida de excretas: Cuña e botella.
- Tipos de materiais absorbentes.

1.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Anatomofisioloxía da pel: Características anatómofisiolóxicas e histolóxicas da pel e anexos.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Identifica a anatomía e histoloxía da pel e os anexos cutáneos. Describe a función da pel e os anexos cutáneos. Resolve as fichas/kahoot entregadas polo profesor.	Fichas e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos).	5
Lesións e patoloxías básicas da pel: Lesións primarias e secundarias. Patoloxía básica da pel e anexos.	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, etc.	Clasifica e describe as lesión primarias e secundarias da pel. Describe as patoloxías básicas da pel e os anexos cutáneos. Resolve as fichas/exercicios/kahoot entregadas polo profesor.	Fichas e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).	Fichas. Kahoot. Aula virtual. Manequíns, e material de aseo e hixiene do paciente.	Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	5
A hixiene e aseo do paciente: Beneficios da hixiene do paciente e consideracións xerais.	Elabora fichas/follas con exercicios ou xogos en liña (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica.	Determina a importancia e os beneficios da hixiene e aseo do paciente. Describe as consideracións xerais a ter en conta nas técnicas de aseo e hixiene do paciente. Resolve as fichas/kahoot entregadas polo profesor.	Fichas e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).		Proba práctica ou teórico-práctica sobre un suposto caracterizado de aseo hixiene do paciente.	3
Técnicas de aseo parcial e total do paciente: Os protocolos e pasos a seguir nas distintas técnicas de aseo do paciente. Recollida de excretas.	Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade didáctica Proporciona casos ou supostos prácticos.	Describe as distintas técnicas de aseo parcial e total do paciente. Selecciona a técnica máis axeitada as características e situación do paciente. Selecciona os materiais adecuados para desenvolver as distintas técnicas de hixiene. Realiza a recollida de excretas cos materiais adecuados. Describe e aplica de forma ordenada os distintos protocolos de aseo e hixiene do paciente. Resolve as fichas/kahoot entregadas polo profesor. Resolve una proba global escrita e práctica ou teórico-práctica da unidade didáctica.	Fichas e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da unidade didáctica.			12
TOTAL						25

Unidade didáctica 2.

Título: Sistema osteomuscular.

2.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Adaptar os protocolos de mobilización e traslado dun paciente ou cliente en función do seu estado e necesidades. INCOMPLETA.
- Axudar na deambulación dun paciente ou cliente segundo as súas necesidades utilizando os medios de soporte precisos segundo o caso. INCOMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

2.2. Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Identificar e describir as principais estruturas anatómicas do sistema osteomuscular.
- Determinar a fisioloxía das distintas estruturas do sistema osteomuscular.
- Coñecer a patoloxía básica do sistema osteomuscular.
- Identificar e describir as distintas posicións do paciente encamado, posicións de exploración e tratamentos médicos, e as súas indicacións.
- Determinar en qué lugar colocar os elementos de apoio e descarga nas distintas posicións do paciente encamado.
- Seleccionar a posición máis axeitada para o paciente en función da súa situación e características.
- Describir e aplicar as diversas técnicas de mobilización de pacientes de xeito seguro.

2.3. Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Clasificáronse e localizáronse os ósos no esqueleto.
- Describíronse as funcións dos ósos.
- Describíronse os tipos e as características das articulacións.
- Determináronse as funcións das articulacións.
- Describiuse a estrutura e tipos dos músculos.
- Identificáronse os diferentes músculos do organismo.
- Determináronse as funcións dos músculos.
- Detalláronse as lesións e as enfermidades osteoarticulares e musculares máis frecuentes.

- Enumeráronse os principios fundamentais de mecánica corporal e ergonomía.
- Describíronse as posicións que poden adoptar os pacientes en función do seu estado ou necesidades, exploración ou tratamento médico.
- Enumeráronse as normas para unha correcta mobilización do paciente.
- Identificáronse os recursos humanos e materiais necesarios para as distintas técnicas de mobilización, traslado e deambulación.
- Describíronse e efectuáronse manobras de cambios posturais e outras mobilizacións segundo plan de coidados.
- Identificáronse posibles complicacións durante a mobilización dun paciente.
- Describíronse e efectuáronse as operacións necesarias para o traslado de cama a cadeira de rodas e de cama a padiola.
- Aplicáronse e describíronse as técnicas de apoio á deambulación.

2.4. Contidos

- Sistema óseo, articular e muscular. Anatomía e fisioloxía.
- Patoloxías do sistema osteo-muscular e articulacións.
- Hixiene postural. Ergonomía e mecánica corporal.
- Posicións do paciente encamado e posicións de exploración e tratamentos médicos.
- Mobilización de pacientes.
- Traslado de pacientes.
- Axuda á deambulación.

2.5. Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Anatomofisioloxía do sistema osteomuscular. Descrición anatómofisiolóxica.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Describe a anatomía e fisioloxía dos ósos, músculos e articulacións. Localiza e identifica os ósos, músculos e articulacións máis importantes do corpo humano. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos. Fichas.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	6
Patoloxía do sistema osteomuscular: Descrición da patoloxía básica.	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, etc.	Clasifica e describe as patoloxías básicas óseas, musculares e articulares. Resolve as fichas/exercicios/kahoot entregadas polo profesor.	Fichas e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).	Kahoot/xogo didáctico. Aula virtual. Manequíns, e elementos de apoio e descarga, cadeiras de rodas, padiolas, grúa, táboas de transferencia, muletas, etc.		3
Hixiene postural e mecánica corporal: Concepto de hixiene y descrición da mecánica corporal.	Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica.	Determina a importancia e os beneficios da hixiene postural e da mecánica corporal. Describe as consideracións básicas a ter en conta na mecánica corporal para a mobilización de cargas. Resolve as fichas/kahoot entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).		Proba práctica ou teórico-práctica sobre as posicións, mobilización, traslado e deambulación do paciente.	3
Posicións do paciente: descrición das posicións máis axeitadas para o paciente en función da súa patoloxía..	Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade didáctica	Describe as distintas posicións do paciente encamado e posición de exploración e tratamento médico. Determina as indicacións das distintas posicións do paciente e onde colocar os elementos de descarga en cada unha delas. Selección a posición máis adecuada para o paciente en función das necesidades do mesmo e do suposto médico do que se trate. Elabora un plan de cambios posturais. Resolve as fichas/kahoot/exercicios e casos prácticos entregados polo profesor.	Fichas e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).			5
Técnicas de mobilización, traslado e deambulación de pacientes: Descrición dos distintos procedementos.	Proporciona casos ou supostos prácticos.	Describe e aplica as distintas técnicas de mobilización, traslado e deambulación do paciente, en función dos recursos humanos e materiais dispoñíbles. Resolve as fichas/kahoot/exercicios e casos prácticos entregados polo profesor. Resolve una proba global escrita e práctica ou teórico-práctica da unidade didáctica.	Fichas e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da unidade didáctica.			8

TOTAL

25

Unidade didáctica 3

Título: Úlceras por presión (UPP).

3.1. Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Adaptar os protocolos de mobilización e traslado dun paciente ou cliente en función do seu estado e necesidades. INCOMPLETA.
- Axudar na deambulación dun paciente ou cliente segundo as súas necesidades utilizando os medios de soporte precisos segundo o caso. INCOMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

3.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Establecer as causas e mecanismos de formación de UPP.
- Determinar as medidas de prevención de UPP.
- Valorar o risco de padecer UPP no paciente.
- Evitar as complicacións e o agravamento das úlceras existentes mellorando a calidade asistencial.

3.3 Criterios de avaliación mínimos exigibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Explica os mecanismos e causas de formación das úlceras por presión e os lugares anatómicos de aparición máis frecuente.
- Describe as fases de evolución na aparición das UPP.
- Recoñece os diferentes grados de UPP.
- Establece o risco de aparición de UPP no paciente segundo as escalas de valoración do risco de UPP.
- Explica as principais medidas preventivas para evitar aparición de úlceras por presión e sinala os produtos sanitarios a empregar para evitar a súa prevención.
- Selecciona o dispositivo máis adecuado para a prevención de UPP.
- Selecciona e prepara o material necesario para o tratamento de unha UPP.

3.4 Contidos

- Clasificación e localización máis frecuentes das UPP.
- Axentes causais e factores predispoñentes das UPP.
- Etiopatoxenia das UPP.
- Valoración de riscos, prevención e tratamento de UPP.
- Aplicación de medidas de prevención de UPP.

3.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
As UPP: Descrición do concepto, etiopatoxenia, clasificación e prevención de UPP.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa. Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, etc.	Identifica as causas e factores predispoñentes de aparición de UPP. Describe o mecanismo de formación UPP. Diferencia os distintos grados de UPP. Relaciona as lesións que aparecen co o estadio da UPP. Valora o risco de padecer UPP. Determina a localización anatómica máis frecuente de UPP. Establece as medidas de prevención de UPP. Identifica materiais sanitarios empregados na prevención de UPP. Resolve as fichas/kahoot/exercicios e casos prácticos entregados polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos. Fichas. Láminas. Kahoot/xogo didáctico/exercicios. Aula virtual.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	12
Tratamento das UPP: descrición do tratamento a levar a cabo en función da situación do paciente e do estadio da UPP así como as posibles complicacións	Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica. Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade didáctica Proporciona casos ou supostos prácticos.	Clasifica e describe o tratamento de UPP en función do grado de UPP e situación do paciente. Resolve as fichas/kahoot/exercicios e casos prácticos entregados polo profesor. Resolve una proba global escrita e práctica ou teórico-práctica da unidade didáctica.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da unidade didáctica.		Proba práctica ou teórico-práctica sobre un suposto caracterizado sobre UPP.	4
TOTAL						16

Unidade didáctica 4

Título: Aparato cardiovascular.

4.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.
- Realizar a toma de constantes vitais e efectuar o seu rexistro gráfico. INCOMPLETA.

4.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Describir a anatomofisioloxía do aparato cardiovascular.
- Identificar as patoloxías máis relevantes do aparato cardiovascular.

4.3 Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Detalláronse as bases anatomofisiolóxicas do sistema cardiocirculatorio.
- Ubicáronse os principais vasos sanguíneos e linfáticos.
- Detalláronse os parámetros funcionais do corazón e a circulación.
- Describíronse as enfermidades cardíacas e vasculares máis frecuentes.

4.4 Contidos

- Bases anatomofisiolóxicas do corazón e vasos.
- Distribución anatómica dos principais vasos sanguíneos e linfáticos.
- Análise da circulación arterial e venosa.
- Determinación dos parámetros funcionais do corazón e da circulación.
- Estudo da patoloxía cardíaca e vascular.

4.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Anatomofisioloxía do aparato cardiovascular: descrición da anatomía e fisioloxía do aparato cardiovascular.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Describe e identifica a anatomía e fisioloxía cardíaca. Describe a anatomía e fisioloxía vascular. Coñece os grandes vasos sanguíneos. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos. Fichas. Láminas. Kahoot/xogo didáctico/exercicios. Aula virtual.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	8
Patoloxías do aparato cardiovascular: descrición das principais patoloxías do aparato cardiovascular.	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, etc. Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para asimilar e repasar os contidos da unidade didáctica. Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade didáctica Proporciona casos ou supostos prácticos.	Describe as patoloxías cardiovasculares principais e as súas causas. Realiza as fichas/kahoot entregadas polo profesor. Resolve una proba global escrita da unidade didáctica.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da unidade didáctica.			4
TOTAL						12

Unidade didáctica 5

Título: Exploración médica. Probas diagnósticas. Constantes vitais.

5.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.
- Realizar a toma de constantes vitais e efectuar o seu rexistro gráfico. INCOMPLETA.
- Interpretar ordes de tratamento, precisando a vía de administración e o material a utilizar en función da técnica a aplicar. INCOMPLETA.

5.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Definir o concepto de constantes vitais
- Determinar as técnicas de medición de constantes vitais.
- Describir os parámetros normais e as alteracións das constantes vitais dentro da exploración do paciente.
- Identificar os factores que inflúen nos valores normais das constantes vitais.
- Seleccionar as técnicas de medición de constantes vitais en cada situación.
- Describir os apartados que forman parte dunha gráfica hospitalaria.
- Rexistrar as actividades e datos numéricos das constantes vitais dun paciente.
- Identificar os factores que afectan ao equilibrio hídrico do paciente.
- Realizar a valoración do balance hídrico dun paciente.

5.3 Criterios de avaliación mínimos exigibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Enumeráronse os requisitos e os materiais necesarios para a exploración médica.
- Definíronse os fundamentos das constantes vitais.
- Establecéronse os valores normais e as alteracións das constantes vitais.
- Seleccionouse o material necesario para a toma das distintas constantes vitais.
- Aplicáronse as técnicas de toma de constantes.
- Describíronse as técnicas de medida de diureses.
- Determináronse os parámetros a valorar no balance hídrico.

- Realizouse o rexistro gráfico das constantes vitais e dos datos obtidos para o balance hídrico.

5.4 Contidos

- Constantes vitais: Temperatura, pulso, presión arterial, respiración, presión venosa central y pulsioximetría.
- Material para a toma de constantes vitais.
- Técnicas de determinación de constantes vitais.
- Alteracións nas constantes vitais.
- Técnicas de medida da diuresis.
- Recollida de información para o cálculo do balance hídrico.
- Rexistro gráfico das constantes vitais e o balance hídrico.

5.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
As constantes vitais: explicación do concepto de constantes vitais e protocolos e material para medir as constantes en función do paciente.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa. Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, gráficas hospitalarias, etc.	Describe as constantes vitais e as súas características Determina as zonas anatómicas máis axeitadas para realizar a valoración das constantes vitais. Identificación e selección de material para a medición de constantes vitais. Realiza casos prácticos de medición de constantes vitais. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos. Fichas. Láminas. Gráficas hospitalarias. Kahoot/xogo didáctico/exercicios. Aula virtual.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos. Lista de cotexo sobre o rexistro das constantes vitais e balance hídrico.	8
Valores fisiolóxicos e patolóxicos das constantes vitais: descrición dos valores que son considerados normais e patolóxicos na medición das constantes vitais.	Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica. Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica.	Describe os valores fisiolóxicos e factores que inflúen nos valores das constantes vitais. Determina os valores patolóxicos das constantes vitais Realiza as fichas/kahoot entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).			5
Gráficas hospitalarias: tipos de gráficas e rexistro dos valores das constantes vitais.	Resolve dúbidas. Proporciona datos de constantes vitais e de entradas e saídas de líquidos para facer o seu rexistro nunha gráfica.	Analiza as partes dunha gráfica de constantes vitais. Calcula o valor dos intervalos en varios modelos de gráficas. Rexistra os valores das constantes vitais nunha gráfica hospitalaria. Resolve as fichas/kahoot/exercicios e casos prácticos entregados polo profesor.	Fichas, rexistro dos valores das constantes na gráfica hospitalaria.			4
Balance Hídrico: Descrición do equilibrio hidroelectrolítico. Rexistro de entradas e saídas.	Elabora unha proba escrita e práctica ou teórico-práctica global da unidade didáctica.	Mide e anota os valores obtidos para o balance hídrico elaborando o rexistro gráfico oportuno. Interpreta os datos do balance de unha gráfica previamente confeccionada. Describe os factores que inflúen nas variacións do balance hídrico. Rexistra as entradas e saídas de líquidos na gráfica e realiza o balance hídrico. Resolve as fichas/kahoot/exercicios e casos prácticos entregados polo profesor. Resolve a proba escrita global da UD.	Fichas, rexistro das entradas e saídas de líquidos e balance hídrico na gráfica hospitalaria. Proba escrita global da UD.			3

Unidade didáctica 6

Título: Aparato respiratorio. Cuidados.

6.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Interpretar ordes de tratamento, precisando a vía de administración e o material a utilizar en función da técnica a empregar. INCOMPLETA.
- Realizar a toma de constantes vitais e efectuar o seu rexistro gráfico. INCOMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos cuidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

6.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Describir a anatomofisioloxía e patoloxías básicas do aparato respiratorio.
- Determinar e aplicar as técnicas básicas da fisioterapia respiratoria.
- Coñecer as técnicas de administración de osíxeno.
- Seleccionar e identificar o material de osíxenoterapia
- Describir as técnicas relacionadas coa ventiloterapia.
- Aplicar cuidados o paciente con problemas respiratorios.

6.3 Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Detalláronse as bases anatomofisiolóxicas do aparello respiratorio.
- Describíronse as enfermidades respiratorias básicas.
- Identificáronse as probas da función respiratoria.
- Describíronse as técnicas de fisioterapia respiratoria e materiais.
- Identificouse o material de intubación endotraqueal.
- Describíronse as características de ventilación manual e mecánica.
- Clasificouse o material de osíxenoterapia e ventilación manual.
- Describíronse as características das técnicas de aspiración de secrecións segundo o estado do paciente.
- Seleccionouse o material e aparataxe para a aspiración de secrecións.
- Establecéronse os cuidados ó paciente traqueostomizado.

6.4 Contidos

- Bases anatomofisiolóxicas do aparello respiratorio.
- Patoloxías do aparello respiratorio e probas de función respiratoria.
- Fisioterapia respiratoria; exercicios respiratorios, mobilización de secrecións e drenaxes posturais
- Procedementos de aplicación de osíxeno; balas de O₂, tomas centrais e outros dispositivos.
- Procedementos de ventilación manual e mecánica; ventiloterapia.
- Aspiración de secrecións respiratorias.
- Coidados do paciente con intubación endotraqueal.
- Coidados do paciente con traqueostomía.
- Rexistro de datos na gráfica hospitalaria.

6.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Anatomofisioloxía e patoloxía básica do aparello respiratorio: Descrición da anatomía, fisioloxía e patoloxía do aparello respiratorio.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Describe anatomía e fisioloxía do aparello respiratorio. Describe as patoloxías básicas do aparello respiratorio. Determina as probas de función respiratoria. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos).	5
Fisioterapia respiratoria: explicación do concepto de fisioterapia respiratoria	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, materiais, etc. Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica.	Describe as técnicas e finalidade da fisioterapia respiratoria: Exercicios respiratorios, drenaxes posturais e mobilización de secreción. Resolve casos prácticos de fisioterapia respiratoria. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Casos prácticos.	Fichas. Láminas. Casos prácticos. Kahoot/xogo didáctico/exercicios Aula virtual. Materiais de osíxenoterapia, ventilación manual, intubación, aspiración de secrecións, manequíns de intubación, etc.	Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	5
Osíxenoterapia: Concepto de osíxenoterapia, indicacións e materiais.	Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora casos prácticos sobre fisioterapia respiratoria, osíxenoterapia, ventilación e coidados.	Describe os procedementos de aplicación de técnicas de osíxenoterapia así como os materiais necesarios para a súa correcta administración. Identifica os dispositivos de osíxenoterapia e as súas indicacións. Establece as medidas de precaución na osíxenoterapia. Resolve casos prácticos de aplicación de técnicas de osíxenoterapia cos distintos dispositivos Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e/ou informe do kahoot. Casos prácticos.		Lista de cotexo sobre a fisioterapia respiratoria, osíxenoterapia, ventilación, aspiración de secrecións respiratorias e coidados do paciente.	6
Ventiloterapia: descrición do concepto e tipos de ventiloterapia.	Elabora unha proba escrita e práctica ou teórico-práctica global da unidade.	Define ventiloterapia clasifica os distintos procedementos de ventiloterapia. Describe os procedementos de ventilación mecánica e manual así como os materiais necesarios para a súa correcta realización. Resolve casos prácticos de aplicación de técnicas ventilación mecánica. Resolve as fichas/exercicios entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e/ou informe do kahoot. Casos prácticos.			4

Coidados respiratorios: coidados respiratorios en función das características do paciente		<p>Describe as técnicas de aspiración de secrecións así como os materiais necesarios para levar a cabo o procedemento.</p> <p>Coñece o procedemento de intubación endotraqueal así como os materiais necesarios.</p> <p>Describe as técnicas de aspiracións de secrecións a través da traqueotomía e o tubo endotraqueal e das secreción orofarínxeas seleccionando o material adecuado.</p> <p>Describe e identifica as partes dunha cánula de traqueostomía, e o procedemento de limpeza das cánulas de traqueotomía.</p> <p>Resolve casos prácticos de diferentes técnicas de coidados respiratorios.</p> <p>Resolve a proba escrita e práctica ou teórico práctica global da unidade didáctica.</p>	<p>Fichas, exercicios, e casos prácticos.</p> <p>Proba escrita global da UD.</p>			4
TOTAL						24

Unidade didáctica 7

Título: Aparato dixestivo. Dietas

7.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Interpretar ordes de tratamento, precisando a vía de administración e o material a utilizar en función da técnica a empregar. INCOMPLETA.
- Valorar a influencia dos refugallos así como a importancia da súa correcta eliminación para evitar a incidencia negativa no medio ambiente. INCOMPLETA.
- Efectuar a recollida de excretas e elaborar o balance hídrico do/a paciente/cliente. INCOMPLETA.
- Identificar e aplicar os procedementos técnicos axeitados para realizar a recolleita de excretas en función do estado e necesidades do paciente ou cliente. INCOMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Colaborar na atención preoperatoria e postoperatoria do/a paciente aplicando os coidados físicos e psicolóxicos adecuados. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

7.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Describir e identificar a anatomía e fisioloxía do aparello dixestivo.
- Identificar algunhas patoloxías básicas do aparello dixestivo.
- Describir e aplicar as técnicas relacionadas cos coidados das ostomías.
- Identificar os materiais necesarios para o coidado das ostomías, sondaxe rectal e aplicación de enemas.
- Describir e aplicar coidados relativos á sondaxe rectal e administración de enemas.

7.3 Criterios de avaliación mínimos exigibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Descríbóronse as bases anatomofisiolóxicas do aparello dixestivo.
- Detalláronse as características da dixestión dos alimentos e a absorción dos nutrientes.
- Definíronse as manifestacións patolóxicas e enfermidades dixestivas básicas.
- Definíronse as características das feces.
- Identificáronse as posibles alteracións nas feces.
- Seleccionouse o material necesario para a sondaxe rectal.
- Describiuse a técnica de sondaxe rectal.

- Seleccionouse o material necesario para a administración dun enema.
- Describiuse a técnica de administración dun enema de limpeza.
- Clasificáronse os tipos de ostomías.
- Describíronse as complicacións das ostomías.
- Determináronse os coidados do paciente ostomizado e seleccionouse o material necesario.

7.4 Contidos

- Anatomía do aparello dixestivo.
- Fisioloxía da dixestión e a absorción de nutrientes.
- Patoloxías do aparato dixestivo; esofáxicas, gástricas, intestinais, do fígado e vesícula biliar e do páncreas.
- O paciente ostomizado; complicacións dos estomas, coidado dos estomas e da pel.
- A sondaxe rectal; obxetivos, complicación e contraindicacións.
- Tipos de enemas.
- Administración de enemas.

7.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Anatomía e fisioloxía do aparello dixestivo.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa. Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, materiais, etc.	Describe anatomía e fisioloxía do aparello dixestivo. Describe as patoloxías básicas do aparello respiratorio dixestivo. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos. Fichas. Láminas. Casos prácticos.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	6
Patoloxías do aparello dixestivo.	Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica. Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica.	Describe as patoloxías básicas do aparello dixestivo. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Casos prácticos.	Kahoot/xogo didáctico/exercicios. Aula virtual. Materiais da sondaxe rectal, enemas, manequíns, bolsas de colostomía, etc.	Lista de cotexo sobre a sondaxe rectal, aplicación de enemas, e coidados do paciente ostomizado.	4
Coidados do paciente ostomizado, sondaxe rectal e aplicación de enemas.	Resolve dúbidas. Elabora casos prácticos sobre a sondaxe rectal e a aplicación de enemas e os coidados pos paciente ostomizado. Elabora unha proba escrita e práctica ou teórico-práctica global da unidade.	Describe os procedementos da sondaxe rectal e aplicación de enemas. Selecciona o material necesario para realizar a sondaxe rectal e administrar enemas. Simula a aplicación de enemas nun manequín. Describe as complicacións das ostomías. Selecciona o material necesario nos coidados do paciente ostomizado. Realiza o cambio dunha bolsa de colostomía. Adquire sensibilidade e consciencia do estado emocional dun paciente ostomizado. Resolve casos prácticos sobre a sondaxe rectal, administración de enemas e coidados do paciente ostomizado. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor. Resolve a proba escrita e práctica ou teórico-práctica global da unidade didáctica.	Fichas, exercicios e/ou informe do kahoot. Casos prácticos. Proba escrita global da UD.			12
TOTAL						22

Unidade didáctica 8

Título: Aparato urinario.

8.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Identificar e aplicar os procedementos técnicos adecuados para realizar a recolleita de excretas en función do estado e necesidades do/a paciente cliente. INCOMPLETA.
- Adaptar os protocolos de mobilización e traslado dun/ha paciente ou cliente en función do seu estado e necesidades. INCOMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun/ha paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.
- Valorar a influencia dos refugallos así como a importancia da súa correcta eliminación para evitar a incidencia negativa no medio ambiente. INCOMPLETA.
- Efectuar a recollida de excretas e elaborar o balance hídrico do/a paciente/cliente. INCOMPLETA.

8.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Describir a anatomofisioloxía do aparello urinario.
- Identificar as distintas alteracións da función renal e as súas patoloxías principais.
- Selecciona o material necesario para a sondaxe urinaria do paciente.
- Describe e aplica os coidados do paciente sondado.

8.3 Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Describíronse as bases anatomofisiolóxicas do aparello urinario.
- Analizouse o proceso de formación de ouriños.
- Describíronse as enfermidades renais e os trastornos urinarios máis frecuentes.
- Definíronse as características dos ouriños.
- Identificáronse as posibles alteracións nos ouriños.
- Describíronse os procedementos de recollida de ouriños.
- Identificouse o material utilizado na recollida de ouriños.
- Preparouse o material necesario para realizar unha sondaxe vesical.
- Describiuse, a técnica de sondaxe vesical, sen que poida procederse á súa execución.
- Describíronse as técnicas de depuración extrarrenal.

8.4 Contidos

- Anatomía do aparato urinario.
- Fisioloxía e patoloxías do aparato urinario.
- Alteracións da función urinaria.
- O paciente incontinente.
- A sondaxe vesical; tipos de sondas e sondaxes, complicacións.
- Recollida de mostrás.
- Técnicas de depuración extrarrenal.

8.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Anatomía e fisioloxía do aparato urinario.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Describe a anatomofisioloxía do aparello urinario. Describe o proceso de formación de ouriños. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	8
Patoloxías do aparato urinario.	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, materiais, etc. Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para asimilar e repasar os contidos da unidade didáctica.	Describe as alteracións máis habituais da función urinaria e patoloxía básica do aparello urinario. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Casos prácticos.	Fichas. Láminas. Casos prácticos. Kahoot/xogo didáctico/exercicios. Aula virtual. Materias e	Lista de cotexo sobre a sondaxe vesical, coidados do paciente sondado e o paciente incontinente.	5
Coidados de enfermería no paciente sondado.	Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora casos prácticos sobre a axuda na sondaxe vesical, recollida de mostras e coidados no paciente sondado. Elabora unha proba escrita e práctica ou teórico-práctica global da unidade.	Determina os coidados necesarios para tratar a un paciente incontinente, en función do grao da incontinencia e as necesidades do paciente. Identifica e selecciona o material necesario no caso de incontinencia urinaria segundo as características do paciente. Describe os pasos e o material necesario na sondaxe vesical. Describe os coidados e realiza a súa simulación no manequín. Describe as técnicas de recollida de ouriños en función da proba solicitada, e selecciona o material necesario. Describe as técnicas de depuración extrarrenal. Resolve as fichas/exercicios/láminas e casos prácticos entregados polo profesor. Resolve a proba escrita e práctica ou teórico práctica global da unidade didáctica.	Fichas, exercicios e/ou informe do kahoot. Casos prácticos. Proba escrita global da UD.	instrumental necesario para a sondaxe vesical, toma de mostras, coidados do paciente incontinente e sondado, etc.		10
TOTAL						24

Unidade didáctica 9

Título: Aparato reprodutor masculino e feminino. Neonato

9.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Adaptar os protocolos de mobilización e traslado dun/ha paciente en función do seu estado e necesidades. INCOMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dunha paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.
- Analizar os procedementos necesarios e realizar a hixiene, alimentación e coidados da nai e do neonato segundo os protocolos establecidos. INCOMPLETA.

9.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Describir a anatomía e fisioloxía do aparello reprodutor feminino e masculino.
- Coñecer as patoloxías básicas do aparello reprodutor feminino e masculino.
- Determinar as actividades do auxiliar de enfermaría en relación co embarazo, parto e puerperio.

9.3 Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Descríbóronse as características anatómicas do aparello xenital feminino.
- Relacionáronse o ciclo ovárico e o ciclo endometrial.
- Detállouse o proceso da reprodución.
- Citáronse as alteracións patolóxicas máis frecuentes do aparello xenital feminino.
- Descríbóronse as características anatómicas e funcionais do aparello xenital masculino.
- Citáronse as alteracións patolóxicas máis frecuentes do aparello xenital masculino.
- Identificáronse os signos e síntomas que presenta a embarazada no momento do parto.
- Identificáronse as fases do parto.

9.4 Contidos

- Anatomía dos aparatos xenitais masculinos e femininos.
- Patoloxías do aparato xenital masculino e feminino.
- Enfermidades de transmisión sexual.

- Embarazo, parto e puerperio. Funcións do TCAE.

9.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Anatomofisioloxía do aparello reprodutor masculino e feminino.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Describe e identifica a anatomía e fisioloxía aparato reprodutor e xenitais masculinos e femininos. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	6
Patoloxías básicas do aparello reprodutor masculino e e enfermidades de transmisión sexual.	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, materiais, etc. Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica.	Describe as enfermidades de transmisión sexual e patoloxías básicas do aparello reprodutor masculino e feminino. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).	Fichas. Láminas. Casos prácticos. Kahoot/xogo didáctico/exercicios. Aula virtual.		4
Coidados de enfermmería durante o embarazo, parto e puerperio.	Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade.	Describe os signos e síntomas do parto. Identifica as fases do parto. Determina as funcións do TCAE nos coidados da muller embarazada, parto e puerperio. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor. Resolve a proba escrita global da UD.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da UD.			4
TOTAL						14

Unidade didáctica 10

Título: O ancián e o paciente terminal.

10.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Analizar os procedementos técnicos necesarios e realiza a hixiene persoal dun paciente ou cliente en función do seu estado, idade e/ou situación, informándoo da técnica a realizar e respectando a súa intimidade. INCOMPLETA.
- Adaptar os protocolos de mobilización e traslado dun/ha paciente en función do seu estado e necesidades. INCOMPLETA
- Aplicar, utilizar e realizar as técnicas necesarias dos coidados postmortem. COMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

10.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Describir os cambios propios do envellecemento.
- Determinar as funcións do TCAE nos coidados do ancián.
- Describir os coidados relacionados co paciente terminal.
- Describir os coidados e protocolos postmortem.

10.3 Criterios de avaliación mínimos exixibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Identificáronse os cambios propios do proceso de envellecemento.
- Establecéronse as funcións do TCAE nos coidados do ancián, do paciente terminal e nos coidados postmortem.
- Determináronse os coidados do paciente terminal.
- Describíronse os coidados postmortem

10.4 Contidos

- Proceso de envellecemento; cambios biolóxicos, psíquicos e sociais. Necesidades do ancián.
- Coidados do TCAE; anciáns institucionalizados e anciáns que viven sos.
- Concepto de enfermidade terminal e coidados paliativos. Protocolos de enfermaría relacionados co enfermo terminal.
- Agonía do paciente terminal e signos de morte.
- Coidados postmortem.
- Doación e transplante de órganos e tecidos.

10.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Proceso biolóxico de envellecemento; necesidades e coidados do ancián.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Determina os cambios biolóxicos, psíquicos e sociais do proceso de envellecemento. Establece as necesidades e coidados do ancián. Describe as funcións do TCAE nos coidados do ancián. Resolve os casos prácticos propostos polo profesor. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas pola profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	7
Coidados do paciente terminal.	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, materiais, etc. Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para asimilar e repasar os contidos da unidade didáctica.	Describe os coidados do paciente terminal. Define e determina os coidados paliativos. Resolve os casos prácticos propostos polo profesor. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).	Fichas. Láminas. Casos prácticos. Kahoot/xogo didáctico/exercicios. Aula virtual.	Lista de cotexo sobre os coidados do ancián, do paciente terminal e os coidados postmortem.	5
Coidados postmortem.	Elabora casos prácticos sobre os coidados do ancián, o paciente terminal e os coidados postmortem. Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade.	Coñece os signos de morte. Establece os coidados postmortem do paciente. Describe a actuación no caso dunha posible doación de órganos. Resolve as fichas/exercicios/láminas e casos prácticos propostos polo profesor. Resolve a proba escrita global da UD.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da UD			4
TOTAL						16

Unidade didáctica 11

Título: Administración medicamentos

11.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Interpretar ordes de tratamento, precisando a vía de administración e o material para utilizar en función da técnica a aplicar. INCOMPLETA.
- Preparar a medicación aplicando os criterios de equivalencia necesarios para a preparación de medicación. COMPLETA.
- Aplicar técnicas de hidroterapia segundo o estado e necesidades do paciente cliente. COMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

11.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Coñecer a farmacocinética e farmacodinámica dos fármacos.
- Identificar as vías de administración de medicamentos e as súas características.
- Describir as técnicas de administración de medicamentos polas vías oral, tópica e rectal.
- Simular a administración de medicamentos vía oral, rectal e tópica.
- Interpretar las indicacións de la prescripción de fármacos.
- Coñecer técnicas de termoterapia e hidroterapia.

11.3 Criterios de avaliación mínimos exigibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Determináronse as diferenzas entre medicamento e fármaco.
- Describíronse os procesos da farmacocinética e farmacodinámica.
- Describíronse as distintas vías de administración de medicamentos
- Clasificáronse os medicamentos en función da caducidade, vía de administración, órgano ou sistema ao que vai dirixido a súa acción.
- Interpretáronse as siglas e símbolos presentes nos envases e prospectos dos medicamentos
- Establecéronse os procedementos e materiais necesarios para a administración de medicamentos por diferentes vías.
- Interpretáronse ordes de tratamento e seleccionouse o material necesario para a súa administración.
- Simulouse a administración de fármacos por vía oral, rectal e tópica.
- Seleccionouse e preparouse o material para realizar unha perfusión intravenosa e calculouse o ritmo de goteo para a correcta administración.

- Caracterizáronse as técnicas de tratamentos de termoterapia e hidroterapia.

11.4 Contidos

- Composición e presentacións dos medicamentos.
- Características dos envases e o prospecto.
- Farmacocinética e Farmacodinámica.
- Clasificación farmacolóxica.
- Vías de administración de medicamentos enteráis, parenterais e tópicas.
- Efectos adversos dos medicamentos.
- Sueroterapia.
- Termoterapia, crioterapia e hidroterapia.

11.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Medicamentos: composición, características, formas de presentación e farmacocinética e farmacodinámica.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa. Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, materiais, etc.	Establece a diferenza entre medicamento e fármaco. Identifica as siglas e pictogramas de prospectos e envases de medicamentos. Identifica as formas de presentación dos medicamentos. Determina a diferenza entre urxencia e emerxencia. Describe as etapas do proceso LADME. Diferencia a acción dos fármacos. Clasifica diversos medicamentos en función da diana farmacolóxica. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos. Fichas. Láminas. Casos prácticos. Kahoot/xogo didáctico/exercicio s. Medicamentos, envases e prospectos. Aula virtual.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos. Lista de cotexo sobre as técnicas de administración de medicamentos e as vías de administración, interpretación das ordes de tratamento, etc.	6
Vías e técnicas de administración de medicamentos.	Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica. Elabora casos prácticos sobre interpretación das ordes de tratamentos, siglas e pictogramas dos envases e prospectos, vías de administración, fluidoterapia, aplicación de termoterapia e hidroterapia, etc.	Identifica e describe as distintas vías e técnicas de administración dos medicamentos. Simula a administración de medicamentos por vía oral, rectal e tópica. Selecciona e prepara o material para a administración dunha perfusión intravenosa. Interpreta ordes de tratamento. Resolve os casos prácticos propostos polo profesor. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).			14
Termoterapia, crioterapia e hidroterapia.	Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica. Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade.	Describe e clasifica as técnicas de termoterapia, crioterapia e hidroterapia e a súa finalidade. Resolve as fichas/exercicios/láminas e casos prácticos propostos polo profesor. Resolve a proba escrita global da UD.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da UD.			4
TOTAL						24

Unidade didáctica 12

Título: Primeiros auxilios.

12.1 Capacidades terminais elementais do currículo que se tratan

- Adaptar os protocolos de mobilización e traslado dun/ha paciente en función do seu estado e necesidades. INCOMPLETA
- Analizar as técnicas de asistencia sanitaria de urxencia determinando e aplicando a máis adecuada en función da situación e estado do/a paciente. COMPLETA.
- Analizar e preparar os procedementos técnicos necesarios para facilitar a observación e/ou exploración médica dun/ha paciente ou cliente en función do seu estado e condicións físicas tanto en atención hospitalaria como domiciliaria. INCOMPLETA.
- Comprender e ter a sensibilidade ante o estado emocional do paciente e do seu contorno, durante a aplicación dos coidados básicos de enfermaría. INCOMPLETA.

12.2 Obxectivos específicos da unidade didáctica

- Realizar a valoración inicial da asistencia nunha urxencia, describindo riscos, recursos dispoñibles e tipo de axuda necesaria.
- Describir e aplicar técnicas de soporte vital básico, describíndoas e relacionándoas co obxectivo que hai que conseguir.
- Describir e aplicar procedementos de inmovilización e mobilización de vítimas, seleccionando os medios materiais e as técnicas.

12.3 Criterios de avaliación mínimos exigibles que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

- Establecéronse os pasos da conducta PAS.
- Determináronse as prioridades de actuación en incidentes de múltiples vítimas.
- Describíronse procedementos para comprobar o nivel de consciencia.
- Describíronse os procedementos para verificar a permeabilidade das vías aéreas.
- Describiuse a cadea de supervivencia.
- Describiuse a secuencia de actuación segundo o protocolo establecido por o ERC (European Resuscitation Council) do SVB no adulto, pediátrico e actuación no caso de OVACE.
- Describíronse os fundamentos da resucitación cardio-pulmonar.
- Determináronse e aplicáronse técnicas de apertura da vía aérea.
- Aplicáronse manobras de RCP segundo o ERC
- Describiuse e realizouse a desfibrilación externa semiautomática (manexo do DESA).
- Describíronse e executáronse os procedementos de actuación en caso de hemorraxias, queimaduras, feridas, fracturas, escordaduras e luxacións.
- Identificouse o material presente no carro de paradas.
- Valorouse a importancia de manter o autocontrol en situacións de estrés e infundir confianza e optimismo ao accidentado durante toda a actuación.
- Identificáronse os medios materiais de inmovilización e mobilización e valoráronse as consecuencias dunha mobilización ou inmovilización incorrectas.
- Caracterizáronse as posicións e medidas posturais para colocar á vítima segundo a situación e estado da mesma.

12.4 Contidos

- Urgencias e emerxencias.
- Conducta PAS.

- Prioridade de actuación en IMV. Triaxe.
- Cadea de supervivencia.
- Valoración da vítima.
- Algoritmos SVB adulto e pediátrico do ERC.
- Protocolo de actuación na OVACE.
- Desfibrilación externa semiautomática.
- Hemorraxias e feridas. Atención inicial.
- Queimaduras. Atención inicial.
- Escordaduras, fracturas e luxacións.
- Mobilización e inmovilización das vítimas. Materiais.
- Carro de paradas. Material.

12.5 Actividades de ensino e aprendizaxe, e de avaliación, con xustificación de para que e de como se realizarán, así como os materiais e os recursos necesarios para a súa realización e, de ser o caso, os instrumentos de avaliación

Que e para que	Como			Con que	Con que se valora	Duración (sesións)
Actividade (título e descrición)	Profesorado (en termos de tarefas)	Alumnado (tarefas)	Resultados ou produtos	Recursos	Instrumentos de avaliación	
Valoración do entorno e da vítima nunha situación de emerxencia.	Realiza unha avaliación inicial mediante preguntas e respostas orais co grupo para valorar os coñecementos previos sobre a unidade para tentar conseguir unha aprendizaxe significativa.	Describe e establece a conducta PAS. Describe a valoración inicial da vítima. Determina a diferenza entre urxencia e emerxencia. Valora a importancia do triaxe no IMV. Establece a prioridade de actuación ás vítimas. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, láminas e /ou informes finais do xogo didáctico (tipo kahoot).	Apuntamentos. Medios audiovisuais: Presentación powerpoint, imaxes e vídeos.	Proba escrita global da unidade didáctica de tipo mixto (contidos teóricos e prácticos). Dita proba pode incluír: Preguntas tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, imaxes e debuxos.	5
Cadea de supervivencia. SVB e OVACE.	Explica de forma teórica e práctica os contidos da unidade didáctica, empregando presentacións en powerpoint, imaxes e vídeos, materiais, etc. Elabora fichas/láminas con imaxes/follas con exercicios ou xogos didácticos (tipo kahoot) para assimilar e repasar os contidos da unidade didáctica.	Identifica os eslavóns da cadea de supervivencia. Describe, identifica e aplica os algoritmos de SVB adulto e pediátrico e OVACE. Resolve os casos prácticos propostos polo profesor. Resolve as fichas/exercicios/láminas entregadas polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).	Fichas. Láminas. Casos prácticos. Kahoot/xogo didáctico/exercicios Balón ou resucitador manual, DESA, cánulas de Guedel, etc.	Lista de cotexo primeiros auxilios: RCP e uso do DESA, OVACE, etc.	12
Actuación en casos de hemorraxias, feridas, queimaduras, fracturas escordaduras e luxacións.	Elabora casos prácticos sobre primeiros auxilios; PCR, OVACE, IMV, etc. Sobe á aula virtual apuntamentos, vídeos ou ligazóns e/ou exercicios da unidade didáctica.	Clasifica os tipos de hemorraxias, feridas e queimaduras. Describe a actuación no caso de hemorraxias, feridas, queimaduras, fracturas, escordaduras e luxacións. Resolve as fichas/exercicios/láminas e casos prácticos propostos polo profesor.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot).	Aula virtual.		6
Carro de paradas	Resolve dúbidas. Elabora unha proba escrita global da unidade.	Identifica o instrumental e material do carro de paradas. Establece a importancia de revisar o contido do carro de paradas. Resolve a proba escrita global da UD.	Fichas, exercicios e /ou informes finais do xogo didáctico (kahoot). Proba escrita global da UD.			2

TOTAL	25
-------	----

5 Metodoloxía didáctica

A metodoloxía utilizada ao longo de todo o módulo será fundamentalmente a seguinte:

Metodoloxía explicativa por parte da profesor dos contidos conceptuais, procedementais e actitudinais máis importantes. Para iso empregaranse principalmente presentacións powerpoint, imaxes e vídeos didácticos.

Realización actividades/ exercicios/ xogos didácticos/ debates que motiven ao alumnado e permitan asimilar os diferentes contidos desenvolto en cada unidade didáctica. Estas actividades realizaranse de forma individual e resolveranse mediante unha posta en común tratando de que todo o alumnado participe.

Utilizarase a aula virtual do instituto, na que se subirán distintos materiais ao longo do curso.

Neste curso 2022-2023, se a situación sanitaria o permite, realizaranse de actividades prácticas grupais de forma autónoma, con demostración de técnicas, materiais, instrumental e equipos necesarios: usando tamén vídeos, imaxes, supostos prácticos, ou demostracións prácticas.

6 Instrumentos de Avaliación e criterios de cualificación

Serán obxecto de avaliación os tres puntos básicos dos contidos e criterios de avaliación que queremos que o alumnado acade ao final de cada unidade didáctica: Conceptuais, procedimentais e actitudinais.

A valoración dos puntos anteriores realizarase baseándose en probas obxectivas realizadas ao longo dos períodos de avaliación segundo o calendario establecido polo equipo directivo do centro. A valoración dos puntos anteriores poderase facer de múltiples formas, entre as que se atopan:

- Probas de tipo test, preguntas curtas, preguntas a desenvolver, supostos prácticos, exames sorpresa etc., relativas aos contidos das unidades didácticas.
- Traballos e actividades realizados na aula ou fóra desta, tanto individuais como en equipo.
- Realización, na aula, das técnicas e simulacións correspondentes a cada unidade didáctica.
- Puntualidade na entrega de traballos, corrección, orde e limpeza destes, etc.

7.1 Procedementos e instrumentos de avaliación

Probas escritas:

Realizarase unha **proba escrita** ao terminar cada unidade didáctica de carácter obrigatorio.. Esta proba escrita, segundo sexan os contidos da unidade didáctica poderán incluír contidos de tipo conceptual e de tipo procedemental e actitudinal; dados, explicados, mostrados tanto nas sesións teóricas como prácticas. Mediante:

- Preguntas tipo test de resposta única.
- Preguntas curtas (incluídas imaxes a completar ou identificar).
- Preguntas a desenvolver sobre supostos prácticos
- Preguntas para completar, asociar, seleccionar, etc.

Cada 4 **respostas incorrectas tipo test e curtas** restarán 1 resposta correcta, e polo tanto cada resposta incorrecta **restará a parte proporcional dunha resposta correcta**. Por exemplo: Se cada resposta correcta suma 1 punto, cada resposta incorrecta tipo test ou curta resta 0.25 puntos.

Traballos/fichas realizadas de cada UD en clase ou fóra de clase:

Un traballo /ficha ao rematar cada UD de carácter voluntario. Terase en conta a capacidade, corrección e organización na expresión de ideas, a claridade de exposición, a capacidade de síntese, a presentación dos exercicios escritos, etc. Aqueles traballos nos que se aprecie un copia- pega non puntuarán.

7.2 Criterios de cualificación

- A cualificación do alumno ao final de cada unidade didáctica calcularase da seguinte forma:

- Proba escrita: 90%
- Traballos/ fichas realizadas de cada UD: 10%

Para poder obter unha cualificación positiva final é imprescindible ter alcanzada unha cualificación mínima de 5 sobre 10 en cada unha das unidades didácticas do módulo.

- A cualificación do alumno de cada avaliación calcularase da seguinte forma:

- Media das cualificacións das unidades didácticas do trimestre: 90%
- Traballos/fichas realizadas na aula ou fóra dela indicados no trimestre: 10%

- A cualificación final do módulo obterase da media aritmética das **cualificacións numéricas** de cada avaliación.

Posto que as notas entregadas ao alumnado teñen que ser números enteiros, collerase un decimal e redondearanse á alza ou á baixa, de maneira que un decimal por encima de 5 redondearán á alza e un decimal igual ou por baixo de 5 redondearán á baixa. Para o cálculo da cualificación final do módulo, teranse en conta as cualificacións obtidas en cada unha das avaliacións con un decimal, non a cualificación (número enteiro) que figure no boletín de notas. No suposto de que a cualificación dunha unidade didáctica sexa inferior a 5 puntos, non se poderá superar o módulo.

Quen non asista á realización dunha proba sen unha causa xustificada (enfermidade grave con xustificante médico ou causa legal), terá a posibilidade de realizala na proba da proba de recuperación da UD.

Calquera sospeita ou intento de fraude durante a realización das probas levará á expulsión da/o alumna/o e á cualificación da proba cun 0. Está prohibido o emprego de teléfonos móbiles, tablets, portátiles, reloxos intelixentes ou calquera dispositivo de comunicación do alumnado co exterior e co resto do alumnado na aula a excepción de ser requirido polo docente.

Sobre as faltas de asistencia, quen chegue tarde ao comezo da clase ou se vaia antes da súa terminación, considerárase atraso cando se perdan menos de 15 minutos de clase e considerárase falta cando se perdan 15 ou máis minutos de clase. Tres atrasos equivalen a unha falta.

7 **Procedemento para a recuperación das partes non superadas.**

8.1 Procedemento para definir as actividades de recuperación.

Realizarase unha proba escrita (apartado 7.1) de recuperación por cada UD na que o alumnado terá a posibilidade de superar a/as unidades didácticas nas que non alcanzara a nota mínima de 5 sobre 10. Esta proba realizárase antes ou despois da avaliación trimestral (segundo o criterio do profesor). Aplicaranse os mesmos criterios de cualificación descritos anteriormente.

8.2 Proba extraordinaria para o alumnado con perda do dereito a avaliación continua.

O alumnado que falta máis alá dun 10% das sesións presenciais, perde o dereito á avaliación continua.

Neste suposto propónse unha proba de avaliación extraordinaria en Xuño de 60 preguntas a desenvolver en 110 minutos. que consistirá nunha proba escrita teórico- práctica, de avaliación de todos os contidos impartidos ao longo do curso. Esta proba extraordinaria poderá consistir en preguntas tipo test, preguntas curtas (incluídas imaxes a completar ou identificar) preguntas a desenvolver e desenvolvemento e aplicación de supostos prácticos.

Cada 4 respostas incorrectas tipo test e curtas restarán 1 resposta correcta, e polo tanto cada resposta incorrecta restará a parte proporcional dunha resposta correcta. Por exemplo: Se cada resposta correcta suma 1 punto, cada resposta incorrecta tipo test o curta resta 0.25 puntos.

Para acadar a cualificación positiva do módulo será necesario ter unha cualificación final mínima de 5 puntos sobre 10.

Posto que as notas entregadas ao alumnado teñen que ser números enteiros, un decimal redondearase á alza ou á baixa, de maneira que decimal por encima de 5 redondearán á alza e un decimal iguais ou por baixo de 5 redondearán á baixa.

Nesta proba de avaliación extraordinaria de Xuño, ofertarase ao alumnado que, non perdera o dereito á avaliación continua teña unha unidade didáctica ou máis nas que no alcanzara a nota mínima de 5 sobre 10, a posibilidade de superalas. A porcentaxe do peso na cualificación da recuperación das partes non superadas axustarase de acordo aos criterios seguidos nas distintas avaliacións trimestrais e completarase coas notas obtidas nas unidades didácticas superadas no momento ordinario común.

Calquera intento de fraude durante a realización das probas levará á expulsión da/o alumna/o e á cualificación da proba cun 0. Está prohibido o emprego de teléfonos móbiles, tablets, portátiles, reloxos intelixentes ou calquera dispositivo de comunicación do alumnado co exterior e co resto do alumnado na aula a excepción de ser requirido polo docente.

8 Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

Avaliación da programación:

A programación avalíase coa memoria de fin de curso do Departamento, a partires da cal, se fora o caso, realizaranse as modificacións necesarias na mesma.

Avaliación da práctica docente:

Os procedementos e instrumentos existentes para avaliar a práctica docente son: cuestionarios ós alumnos (de forma oral ou escrita), intercambios orais (pais e/ou alumnos), e os resultados do proceso de aprendizaxe dos alumnos.

9 Aspectos transversais

9.1. Programación da educación en valores.

Ao longo do curso neste módulo atenderase ao desenvolvemento de aspectos relacionados coa non discriminación por razóns de raza, sexo, xénero ou orientación sexual, crenzas ou relixión, o uso das novas tecnoloxías de información e comunicación, educación moral, cívica e ambiental e a **educación para a saúde**, principalmente en relación coa emerxencia de Saúde Pública internacional que estamos a vivir. Para iso, incidiremos ao longo de todo o curso na responsabilidade individual que temos cada un dos cidadáns en evitar a propagación do **COVID-19**, destacando a importancia de seguir as medidas de prevención e hixiene e as indicacións das autoridades sanitarias, non soamente no ámbito educativo se non en todas as nosas actividades cotiás.

Este ciclo formativo de coidados auxiliares de enfermería é un ciclo que tradicionalmente se relaciona co xénero feminino e no que as mulleres constitúen a porcentaxe maioritaria do alumnado. Por iso, a transmisión dos saberes e valores neste módulo irá encamiñada á eliminación dos estereotipos de xénero de maneira xeral e en particular aos asociados coa profesión do equipo de coidados de enfermería.

Tamén desenvolveremos en cada actividade a adquisición da capacidade de traballo en equipo, do seguimento veraz de técnicas e protocolos, e do valor engadido das tarefas ben feitas.

10.2 Actividades complementarias e extraescolares.

Neste curso 2022-2023, non se ten previsto a realización de actividades extraescolares, debido aos condicionantes do grupo-clase de rexime modular; xa que a maioría do alumnado traballa e ten ocupacións na xornada de mañán que é cando as empresas ofrecen os seus servizos. No caso de que puidesen realizarse, estas actividades realizaranse en coordinación con todos os profesores do ciclo formativo, de forma que o alumnado do ciclo poida asistir a todas as visitas e charlas organizadas para eles.

Para que estas actividades teñan sentido no proceso de aprendizaxe do alumnado é necesario programalas relacionándoas cos obxectivos do módulo e co resto do currículo formativo. Terase en conta,

sempre, que haberá que traballalas en tres momentos: na aula antes de realizalas (procurarase que o alumnado tome contacto co que vai visitar), no momento de realizalas (proporcionaráselles guías de observación preparadas de acordo cos obxectivos expostos para as visitas) e de volta na aula (traballarase partindo da información obtida previamente, utilizando outros textos, e materiais se fose necesario).

10 Medidas de atención á diversidade

11.1 Procedemento para a realización da avaliación inicial.

A avaliación inicial persigue contextualizar a situación de partida dos/as alumnos/as. Tamén sirven para xerar interese e motivación polo tema. É básica para unha aprendizaxe significativa. Ademais da avaliación inicial dos coñecementos de partida do alumnado sobre o módulo, propónse que a primeira tarefa de cada Unidade Didáctica sexa de avaliación inicial de coñecementos previos que ten o alumnado sobre os contidos que se traballarán en cada unidade didáctica.

11.2 Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados.

A atención á diversidade xurde como consecuencia das diferentes motivacións, capacidades e intereses dos alumnos. É tarefa do docente detectar esas diferenzas e ordenar a súa acción pedagóxica en relación con elas, utilizando recursos e estratexias variadas co fin de responder ás necesidades de cada alumno/a. O profesor non debe actuar como un mero transmisor de contidos, senón que, partindo das ideas previas e os intereses do alumnado, debe facilitar os aprendizaxes, establecendo os obxectivos máis apropiados e a metodoloxía axeitada para acadalos.

É preciso indicar que na Formación Profesional específica, ensino postobrigatorio, non caben as adaptacións curriculares significativas. As adaptacións que se poden aplicar deben ser non significativas, polo tanto existen dúas situacións:

- Necesidades sensoriais: utilízanse elementos materiais, escritos, audiovisuais e informáticos, de acceso ao currículo.
- Diversidade de intereses e ritmos nas aprendizaxes: utilizaranse actividades de anexas de apoio, reforzo ou ampliación segundo a situación. Estas actividades desenvolveranse na aula ou fora de ela como traballo persoal.

• Actividades anexas:

En moitos casos trátanse de preguntas de resposta directa, para que o alumno repase as ideas principais de cada unidade didáctica. Noutros casos, cun nivel de complexidade maior, preténdese a reflexión do alumno ou alumna ou a procura de información sobre algún asunto da súa vida cotiá ou do entorno, relacionado cos contidos do módulo e o ciclo formativo .

• Actividades de reforzo e de ampliación:

Pensadas para os alumnos cuxo proceso de aprendizaxe presenta características específicas. As primeiras permiten repasar conceptos fundamentais das unidades didácticas e deben servir para os alumnos que necesitan reforzar o seu proceso de aprendizaxe. As actividades de ampliación constitúen unha profundización nalgún aspecto de gran interese relacionado cos contidos das unidades didácticas. Representan unha boa oportunidade para responder aos intereses de determinados alumnos que demandan un grao maior de aprendizaxe sobre certos temas.

Ademais destes instrumentos, o tratamento da diversidade debe abordarse tamén mediante a utilización de variados materiais e recursos de distintos grados de dificultade. Poden citarse os seguintes:

- Ordenador e internet, coa súa variada oferta multicultural.
- Material bibliográfico do departamento e a biblioteca do centro educativo.

Finalmente, pode abordarse tamén a diversidade do alumnado mediante os distintos agrupamentos. Os procedementos propios da materia requiren tanto o traballo individual, como o de grupo, tanto na aula como nas actividades extraescolares (visitas a museos e exposicións, hospitais, asistencia a conferencias,...). En función do traballo a desenvolver en cada un deses ámbitos, pódese optar por agrupamentos que favorezan a reflexión persoal, a cooperación entre varios alumnos ou a interacción entre diferentes grupos. Nesta situación sanitaria actual pola COVID-19, os agrupamentos non serán físicos.

11 Adaptación da metodoloxía á continxencia COVID-19

No caso de ensino a distancia debido a situación pola COVID-19:

As actividades de aula realizaranse a través da aula virtual do instituto. Para iso, ao comezo do curso escolar matricularase ao alumnado no curso do módulo creado na aula virtual do centro onde se subirán os distintos recursos que se traballan de forma presencial. Nalgúns casos poderase recorrer a outro tipo de plataformas como Classroom Google ou Formularios de Google drive, etc. Na avaliación inicial detectárase ao alumnado con dificultade de acceso aos recursos non presenciais e porase en coñecemento da Xefatura de Estudos.

Poden presentarse distintos escenarios de ensino a distancia:

- **Actividade non presencial dun número indeterminado de alumnos/as:** No caso de alumnado que non poida asistir ás clases presenciais, seguirá o desenvolvemento das actividades a través dos recursos da aula virtual do instituto e se é o caso doutro tipo de plataformas. Poderá utilizarse o foro do curso na aula virtual para expor dúbidas e poder realizar o seguimento do alumnado.
- **Actividade non presencial de todo o grupo:** A metodoloxía basearase de igual maneira que no apartado anterior, tentando manter a conexión no horario das sesións presenciais.
- **Actividade semipresencial:** Esta modalidade podería exporse no último trimestre do curso en relación coas actividades prácticas no taller, se a situación sanitaria permíteo. Para iso, dividirase ao alumnado en grupos de non máis de 5 alumnos que irán rotando. As sesións presenciais dedicaranse á aplicación dos contidos de tipo procedimental, mentres que as sesións a distancia desenvolveranse a través da aula virtual do centro e outros recursos como formularios de Google drive, etc.

En todos os casos a realización das probas escritas e/ou prácticas serán presenciais, salvo que a autoridade competente indique o contrario, nese caso realizaranse a distancia podendo empregar para iso a plataforma Moodle da aula virtual do instituto, formularios de Google a través de Classroom Google e/ou vídeo chamadas